

Beste Serge,

Waarschijnlijk ben je gewend door liefhebbers van je muziek te worden overspoeld met superlatieven. Ik ben zeker een groot bewonderaar van je, maar één ding kan ik je niet vergeven: de Wolf. Je hebt mij en vele kinderen met mij onder de tafel gejaagd met je dreigende hoorns en wrede pauken. Door boze tranen heen keek ik dan naar mijn moeder's ontspannen benen en hield haar broekspijp vast tot het over was. Dan langzaam van onder de tafel komen en zeggen dat het niet zo erg was, hoor. Later, wat ouder, voelde ik de Wolf alláng aankomen en klom op de ribfluwelen benen van mijn vader, die mij dan stevig vasthield, om vervolgens zachtjes in mijn oren te grommen.

Nu nog voel ik de woede jegens de muziek, of jegens jou eigenlijk, dat het me dít aandeed, dat het me kwaad deed. Maar dan kwam de troost van het Peter-thema, waarop de tranen opnieuw kwamen, maar dan van opluchting en voorzichtig vertrouwen: de muziek was me weer goed gezind. Ik liet mijn vader los en liep terug naar mijn zusje, dat dapper was blijven zitten waar ze zat.

Wat zal je trots zijn geweest op je eigen muzikale kracht, toen je voor het eerst sovjet- kinderen met witte strikjes en rode sjaaltjes zag ineenkrimpen van angst. Ik vraag me af of je trots op mij was geweest, als je jouw Overture on Hebrew Themes had gehoord toen ik hem voor het eerst speelde.

Ik was een bakvis onder bakvissen op een zomercursus in Oostenrijk. Er was daarvoor een 13e eeuwse kasteel afgehuurd en we sliepen in de torens, repeteerden in de martelkamer, hingen aan de kroonluchters, kotsten in de slotgracht en één van ons sprong een opgezet paard om de hals, waarop het door zijn hoeven zakte. We kochten twee-liter-flessen rode wijn, zetten die tussen ons in als we repeteerden en balanceerden sigaretten op onze lessenaars. In kastelen zijn geen rookmelders en bovendien: échte musici deden dat toch ook als ze repeteerden?

Ik mat mezelf een solistisch persona aan, hield mijn oren op stokjes, knikte de altviolist bemoedigend toe, schonk de pianist een minzaam glimlachje, terwijl ik vanbinnen stierf van de zenuwen. Ik leerde de muur te metselen die het vak van ons vergt.

Ik had net mezelf leren vibreren op de klarinet. Jaloers had ik jarenlang mijn zus horen wapperen op haar viool en ik wilde óók. Daar maakte ik in dit stuk copieus gebruik van en dat werd een leuke volkse boel. Onze leraar vond dat zo aan doenlijk dat hij me vroeg bij het concert al spelend de zaal binnen te komen, terwijl ik een 'joodsig bruiloftsdansje' deed. Het begin van het stuk doe mij een beetje denken aan een begrafenisondernemer met een klapvoet, wellicht ben je het ermee eens. Probeer dáár maar eens een dansje op te doen. En zeg nu eerlijk, even van shickse tot goy: we kunnen nog zó ons best doen, maar joods zullen we nooit zijn.

Ik trilde de hele dag van het concert als een rietje, maar ik heb het verdomme gedaan en het overleefd. Onder normale schoolkinderen zou ik jaren gepest worden door het doen van dit dansje en me zo aan te stellen, maar onder mijn muzikale lotgenoten was ik vanaf toen een heldin, een durfal. Ik zal het nooit meer met zoveel geestdrift spelen als toen, maar de moed die de muziek, of jij eigenlijk, me toen heeft ingeboezemd, daar móét ik je voor bedanken.

HGr, Heleen Oomen

MUSICI
SCHRIJVEN COMONISTEN

Klarinettiste Heleen Oomen (1987), die onlangs in de Uilenburgersjoel in Amsterdam met een prachtige toon en joodse allure Prokofievs Overture on Hebrew Themes speelde met Mokum Symphony, bijt in deze nieuwe serie van MUZE het spits af.

Heleen Oomen (1987) is een klarinettiste met als basis Amsterdam. Ze begon op haar tiende aan het conservatorium van Amsterdam bij de klarinetpedagoog Herman Braune, vervolgens sloot zij haar Bachelor en Master af bij resp. Harmen de Boer en Hans Colbers. Zij genoot masterclasses bij onder andere Anthony Pay, Sabine Meyer en Charles Neidich. Haar speelstijl wordt omschreven als lyrisch, speels en inventief. Ze ondervindt al jaren veel vrijheid en plezier in het samenwerken met gelijkgezinde zielen en doet dit vooral in de kamermuziek-kringen, zoals bij Stichting Club Classique en het collectief Mokum Symphony. Dit jaar speelt ze o.a. bij de kamermuziekserie 'Vrienden van de Kamermuziek', The Amsterdam Salon en Kamermuziekfestival Schoorl. Heleen houdt van improviseren en doet dit regelmatig bij literaire gelegenheden. Ze werkt dit komende jaar samen met dichter Mischa Andriessen aan de literaire voorstelling 'Nestelingen,' waarin zij 'Contrasts' van Béla Bartók uitvoert en improviseert.

Enkele concerten van Heleen:

26 jan Amsterdam Salon, de Loods, Amsterdam
3 febr Club Classique Ostade Theater, Amsterdam
9 febr Club Classique Rode Hoed, Amsterdam
1 mrt Brahms Salon, Hervorm Lyceum Zuid, Amsterdam
4 mrt Nestelingen, MCO, Hilversum

VvPN

VERENIGING VOOR
PIANOTECHNICI
NEDERLAND

De Vereniging voor Pianotechnici Nederland (VvPN) streeft naar een hoogwaardige kwaliteit van dienstverlening en vakbekwaamheid van pianostemmers en pianotechnici in Nederland en Vlaanderen.

De vereniging organiseert seminars en workshops voor de leden om hun kennis en vaardigheden te vergroten.

Ook hebben veel leden het keurmerk CPT (certified piano tuner) behaald waarmee zij aantoonbaar voldoen aan internationale normen over het stemmen van piano's en vleugels.

Daarnaast ondersteunt de VvPN de opleiding pianotechniek te Amsterdam waardoor er ieder jaar voldoende vakbekwame stemmers u van dienst kunnen zijn.

Op www.vvpn.nl treft u de zoekmachine aan waarmee u een VvPN-stemmer bij u in de buurt kunt vinden.

www.vvpn.nl

Tobias Borsboom, winnaar van de Dutch Classical Talent Award 2015, heeft, dankzij crowdfunding, voor het gloednieuwe label 7 Mountain Records zojuist zijn cd album *Wanderer* uitgebracht. Een op het eerste gezicht zachtvaardige jongeman, die zowel in de zaal, als in zijn uitspraken een weloverwogen en gedecideerde indruk maakt.

—
tekst: Elger Niels
—

‘Eigen ideeën zijn belangrijk’

Pianist Tobias Borsboom: Tobias Borsboom

Open mind

De dag na de presentatie van zijn cd *Wanderer* ontmoet ik Tobias Borsboom in een café in de Haagse binnenstad. Het is koopzondag en dus druk. We blijken veroordeeld tot een sta-tafeltje met twee barkrukken, waarvan de mijne te wankel is voor gebruik, maar een interessant gesprek is niet gebonden aan een locatie. Het blijkt alleen onbegonnen werk om dit gesprek op te nemen. Voor de verandering is het misschien wel eens aardig om een samenvatting van het gesprek te geven zonder het keurslijf van woordelijk geciteerde tekst. Ook Tobias waardeert vrijheid, zo bleek al tijdens zijn vertolkingen gisteravond tijdens de cd presentatie en zo blijkt ook vandaag in dit gesprek.

Maatschappelijk relevant

Met zijn cd wil Tobias Borsboom een boodschap overbrengen. Hij heeft gezocht naar zelfrechtvaardiging: ‘Als je musicus bent, zeggen mensen al snel dat je van je ‘hobby’ je werk maakt.’ In reactie daarop zocht de jonge pianist naar wegen om maatschappelijk relevant te zijn. Maar de zoektocht ontcrachtte zichzelf: ‘Je gaat er in dat geval namelijk op voorhand van uit dat pianospelen en concerten geven een bepaald ‘nut’ moet hebben. Natuurlijk is de organisatie van een concert voor het publiek ‘nuttig’ als tijdverdrijf of moment van ontmoeting, maar bij mij begint het ‘nut’ al in de studeerkamer. De zoektocht naar ‘het schone’ doet mij mijzelf vergeten – je wordt als het ware door de muziek in een tijdloze beleving getrokken. Als luisteraar kan je dat tijdens concert ook meebelevend

dit is, naar mijn idee, het mooiste wat er is.’

Borsboom vindt het ‘juist belangrijk’ om eigentijdse muziek te programmeren: ‘Misschien niet zo exclusief als Ralph van Raat, omdat ik ook veel verwantschap met muziek uit het verleden voel. Ik heb alleen het gevoel dat klassieke muziek – ik hou niet zo van die term. Ik gebruik liever kunstmuziek – zich teveel richt op componisten van weleer. Hierdoor krijgt het een bedaad imago van dode componisten. Ik geloof heel erg dat we met behulp van hedendaagse muziek de klassieke muziek weer uit het dal van dit ontorechte imago kunnen trekken. Je ziet dit al bij bijvoorbeeld Arvo Pärt gebeuren, maar er is zoveel meer! Dit moet belangrijker worden in concertzalen, op de radio en in conservatoria. Van mijn nieuwe cd is voornamelijk Chopin gedraaid op radio4 – ik ben met die aandacht waanzinnig blij, maar waarom kiezen ze niet voor de hedendaagse stukken op mijn cd, die net zoveel zeggingskracht hebben?’

Zijn nieuwe album bevat behalve Chopin en Schubert ook werk van Liebermann, Sciarrino, Ter Veldhuis en Vigh – dat op heel verschillende manieren iets zegt over het *Wanderer*-thema. *Saudade* van ter Veldehuis zoekt vanaf de eerste noot tevergeefs naar harmonische bevestiging en drukt daarmee een ongericht verlangen uit, *Perpetuum mobile* van Peter Vigh manifesteert een eeuwige beweging in zich – een rusteloos voortgaande tocht. Liebermanns *Derde pianosonate* zet verlangen om in een smeekbede als het Gregoriaanse ‘*Dona nobis pacem*’ muzikaal wordt aangehaald.’

Vrijheid

Gevraagd of hij ook meerwaarde hecht aan de mogelijkheid van contact met hedendaagse componisten, antwoordt Borsboom: ‘De mogelijkheid om aan een componist zelf vragen te stellen ervaar ik als zeer waardevol en het biedt veel kansen. Ook kun je als uitvoerder dichter komen bij het oorspronkelijke idee of de essentie van een stuk. Het contact met de componist legt alleen wel een stempel op mijn relatie tot de geschreven noten, de muziek zelf. Het oordeel van de componist over jouw spel kan bewust of onbewust zwaar aan je trekken en je spel beïnvloeden.’

‘Bij componisten die je niet ontmoet heb ontbreekt dit persoonlijke spanningsveld. Daardoor kun je jezelf zuiverder tot de muziek zelf verhouden.’ We praten nog wat door over het onderwerp. Componeren doe je tenslotte ook vanuit een drijfveer en dat schept een bepaalde ‘focus’. Er zit nogal wat verschil tussen een componist als Maurice Ravel, die pianist Paul Wittgenstein een proces aandeed vanwege de vrijheden die de laatste zich veroorloofde in de vertolking van het *Pianoconcert voor de Linkerhand*, en een componist als Rachmaninoff die Horowitz zijn *Tweede pianosonate* ‘gaf’ en bij wijze van spreken zei: ‘Maak er maar wat van...’ Borsboom wil ‘de essentie ontdekken’, maar heeft daarvoor de vrijheid nodig: ‘Goede noten hebben vaak een enorme rijkdom, daar kan van alles mee. Eigen ideeën zijn belangrijk.’

Digitale gevaren en kansen

Niet alleen de afzonderlijke muziekstukken, of de vertolking, maar ook de context doet ertoe. ‘Op Spotify kan je tegenwoordig allerlei losse tracks kopen. Bij deze cd fragmenteer je dan de onderliggende boodschap vamn het album’, vindt Borsboom.

De pianist geeft zijn publiek dus niet alleen iets, hij vraagt er iets voor terug: aandacht. Dirigent Günter Wand waarschuwde in een van zijn laatste interviews voor de ‘*Verblödungsgesellschaft*’ waarin de wereld anno 2000 al aan het vervallen was en waar we tegenwoordig nauwelijks meer over nadenken. Verwacht Borsboom een maatschappelijke tegenbeweging? ‘Zeker, en juist een digitale.’ Dat klinkt paradoxaal, maar uiteindelijk biedt de wereld van het wereldwijde web en de 4D technologie ook een mogelijkheid om verbanden te leggen.’

Muisstil

Het is niet moeilijk om de drijfveer vast te stellen achter een muziektheaterproject voor kinderen als *Meneer Tobias en het Zwarte Monster* van Oorkaan, waarin Borsboom de hoofdrol speelt. Hij maakte de voorstelling samen met Dagmar Slagmolen. ‘De muziek is het bindende element. De voorstelling eindigt met *Clair de Lune* van Debussy. Er gebeurt natuurlijk van alles op het toneel en ik moet naast muziek maken ook veel acteren. Maar als de kinderen muisstil naar dat stuk luisteren, dan voel ik me echt gelukkig.’